

Raath, A W G; Cilliers, J F G en Ellis, A J (reds) 1995. *Huldigingsbundel H.A. Wessels / Essays in honour of H.A. Wessels*. Uitgegee deur die Fakulteit van Regsgeleerdheid van die UOVS. Bloemfontein. Prys: R25.00

J Swanepoel (PU vir CHO)

Laat in 1995 het daar 'n *Festschrift* ter ere van prof H A Wessels (of Boelie Wessels soos hy algemener bekendstaan) verskyn. Prof Wessels was jare lank aan die hoof van die Departement Romeinse Reg en Regsgeskiedenis aan die Universiteit van die Oranje Vrystaat. Die redakteurs van die gedenkbundel is almal verbonde aan dieselfde universiteit. Met hierdie bundel wou oud-leermeesters, oud-kollegas, oud-studente en vriende hul erkentlikheid betuig vir sy besondere bydrae tot die waardering vir die antieke en klassieke tale en geskiedenis.

Die huldigingsbundel dra die Latynse titel *Pro Lege, Grege et Rege* wat heel van pas is as 'n mens prof Wessels se durende liefde en hoogagting van die Romeins-Hollandse reg in aanmerking neem. As ek my reg herinner was hierdie woorde vroeër die leuse van die Suid-Afrikaanse Polisie, en wel in die tyd toe Suid-Afrika nog sterk bande met die Britse ryk gehad het. Die verwysing na 'n koning in die titel van hierdie huldigingsbundel moet dus metafories verstaan word, soos die sitaat uit die werk van Abraham Kuyper in die redaksionele voorwoord dan ook duidelik maak. Die bundel staan in die teken daarvan dat alles, ook die reg en die wetenskaplike bestudering daarvan, die majesteit van die Koning van die konings uitstraal.

Die bundel word ingelei met 'n kort huldigingswoord deur die dekaan van die Fakulteit van Regsgeleerdheid aan die UOVS, prof D W Morkel, waarin die interessante staaltjie vertel word hoe die jong Wessels se eerste studentekennismaking met Latyn nie sy latere ywer vir die vak sou voorspel nie. Hy het sy eerste vier Latyn-toetse met vlieënde vaandels gedruip! Maar toe die gogga hom eers gebyt het, het dit hom nie gelos nie, soos sy doktorsgraad in Latyn en sy nagraadse studies in Grieks en Semitiese tale dan ook getuig. En dan is daar nog nie eens melding gemaak van sy nagraadse kwalifikasies in Staatsleer en Bybelkunde nie. Hieruit vorm 'n mens 'n beeld van iemand wat met sy wye belesenheid studente tot ryper insig kon begelei.

Die huldigingsbundel bevat agt artikels, waarvan een in Engels en sewe in Afrikaans geskryf is. In die eerste van hierdie bydraes bespreek regter D H Van Zyl die konsep van billikheid in die Griekse regsdenke. Hy laat die fokus veral val op die geregtigheidsidee soos dit ontwikkel het in die denke van repektiewelik Plato en Aristoteles, en daar word aangetoon hoe billikheid 'n besonder belangrike rol gespeel het in die soeke na geregtigheid.

In haar artikel "Ex praeteritis semper aliquid discendum est" bespreek Louise Cilliers die redes vir Augustus se suksesvolle vestiging van 'n nuwe regeeringsvorm,

die Prinsipaas. Haar ondersoek konsentreer veral op Augustus se benutting van 'n verskeidenheid propagandamiddelle (soos munte, literatuur, bouwerke en letterkunde) in die vestiging van die nuwe bedeling. 'n Vyftal afbeeldings word aan die einde van die artikel geplaas, onder meer die pragtige Augustusstandbeeld van Prima Porta en die oorblyfsels van die keiser se mausoleum. Die maniere waarop Augustus 'n samehorigheidsgevoel en patriotisme onder die burgers gevestig het bring natuurlik die vraag na vore of samelewings in oorgangstydperke inderdaad iets uit die geskiedenis kan leer. Kan Suid-Afrika byvoorbeeld in sy huidige politieke oorgangsfase iets wys word uit Augustus se hantering van die destydse situasie? Soos die outeur egter self aantoon het die situasie tussen die tyd van Augustus en dié van ons tyd so ingrypend verander dat daar nie direkte parallele daartussen aangetoon kan word nie, behalwe miskien dat leiers in so 'n oorgang nie by die opinies van die gewone burgers moet verbygaan nie.

Die huldigingsbundel poog op 'n besondere manier om tekste uit vroër tydperke aan die moderne Afrikaanse leser teenwoordig te stel, en dan juis deur middel van vertaling, aangevul deur betreklik uitvoerige kontekstualiserende kommentaar. Twee bydraes is hier ter sake. S J P K Rieker lewer 'n Afrikaanse vertaling van die brief van Claudius aan die Aleksandryne, 'n dokument wat interessante lig werp op die administrasie van die Oostelike gebiede in die Romeinse Keisertyd. Die vertaling self word voorafgegaan deur 'n kort bespreking van die papirologiese agtergrond, die aard van die Griekse teks, 'n oorsig oor die inhoud daarvan en 'n verduideliking van die vertaler se aanbieding van die vertaling en kantaantekeninge.

Die tweede van die geannoteerde en gekommentareerde vertalings is uit die pen van A W G Raath en E M Visagie. Hulle lewer 'n Afrikaanse vertaling van die sewende hoofstuk van Groen van Prinsterer se *Ongeloof en Revolusie*. Terwyl dit, vanweë die noue verwantskap tussen Afrikaans en Nederlands, vreemd mag opval om hierdie teks te verafrikaans, is dit gewoon 'n werklikheid dat Nederlands toenemend ontoeganklik word vir baie Afrikaanssprekendes. Dit hang natuurlik daarmee saam dat Afrikaanssprekendes deesdae nie meer op skool met Nederlands kennis maak nie.

Afgesien van historiese kontekstualisering, bied Raath en Visagie 'n uitvoerige verklaring van die vertaalbenadering waarop daar besluit is. Tekstipologiese oorwegings en 'n besinnig oor die waarskynlike lesers van die vertaling het onder meer 'n rol daarin gespeel. Die vertaling self word opgevolg deur 'n uitvoerige annotering van die teks.

Daar word vermeld dat hierdie vertaling 'n proeflopie vir 'n groter vertaalprojek met betrekking tot die geskrifte van Groen van Prinsterer is. Dit sluit mooi aan by soortgelyke projekte in die buiteland. Hier dink 'n mens byvoorbeeld aan die *Dooyeweerd Centre* in Ancaster in die Kanadese staat Ontario se vertaling van die vernaamste geskrifte van Herman Dooyeweerd. Terwyl 'n Afrikaanse vertaling van Groen se geskrifte baie welkom is, moet die vertalers miskien ook aandag skenk aan die beskikbaarstelling van 'n Engelse vertaling daarvan. Internasionale samewerking kan van groot waarde wees in hierdie verband. Vir vele persone wat Nederlands nie magtig is nie, bly die werk van reformatoriese denkers letterlik en figuurlik geslote

boeke. Dit is welbekend dat dit baie moeilik is om die heel filosofiese Nederlandse geskifte van baanbrekerdenkers in die reformatoriese tradisie stylvolle Engels te laat praat. Sonder toeganklike en leesbare vertalings in tale wat vir die meeste mense bekend is, sal hierdie toedrag van sake nie verander nie.

Enkele artikels sny die geskifte belangrike denkers in die Westerse tradisie aan. J F G Cilliers toon aan hoe Boek 4 van Augustinus se *De Doctrina Christiana* 'n belangrike skakel vorm tussen die klassieke profane retorika en die retorika van die Middeleeue en later. Hy voer aan dat die ewewigtigheid waarmee Augustinus die klassieke retorika benader het, sterk daartoe bygedra het dat hierdie erfenis nie vir die Westerse beskawing verlore gegaan het nie.

Meer filosofies georiënteerd is die bydrae van W J Richards, voormalige hoof van die Departement Latyn aan die UOVS. Richards (wat reeds vroeg as klassikus 'n belangstelling in die filosofie ontwikkel het en wat oor Seneca gepromoveer het) bespreek in sy artikel "Descartes as wentelpunt en vader van die revolusie" hierdie rasionalistiese filosoof se diepgaande invloed op die ontwikkeling van die Westerse wetenskapsbeoefening en denke. Sy vergelykende en sistematiese beoordeling van hierdie tema open belangrike temas vir verdere ondersoek.

R M Britz se artikel sny die probleme met betrekking tot hemelse wonders in Beda se *Historia Ecclesiastica* aan. Terwyl hierdie vraagstuk gewoonlik benader word binne die raamwerk van die vraag of hierdie wonders as feit of fiksie beskou moet word, doen Britz aan die hand dat die wonderverhale by Beda binne 'n teologiese perspektief benader moet word, met besondere aandag aan die Roomse sakramentsteologie en die agtergronde daarvan.

Die interdisiplinêre aanslag van hierdie huldigingsbundel word in die slotartikel voortgesit waar H Oosthuizen, F J W Calitz, P H J J van Rensburg en T J Verschoor in hul artikel "Strafreg, psigiatrie en sielkunde" die noodsaak van noue samewerking tussen regsgeleerdes en deskundiges op die gebied van geestesgesondheid bepleit.

Die huldigingsbundel is tegnies goed versorg en die publikasie maak 'n mooi indruk. Sowel die redakteurs as diegene wat hierdie publikasie finansiële moontlik gemaak het, verdien gelukgewensing. Mag die ietwat bedreigde spesie van die huldigingsbundel nog lank met ons wees.